

ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ ХРИСТІЯНСТВА

Постановка проблемию. Актуальність даної теми полягає у тому, що християнство виступає світовою релігією, якій належить важливе місце в історії людства, у тому числі в історії політико-правової думки. Воно завжди виявляється керівною силою суспільства і складає духовну основу народу, формує базис для подальшого розвитку. Його норми виступають мірилом, зразком поведінки для віруючих людей, а також регулятором таких відносин, що знаходяться поза компетенцією інших соціальних норм [7].

Питання пов'язанні із релігією завжди були і залишаються актуальними, оскільки роль віри в суспільному житті, що створює основу масштабної переоцінки значимості релігії в цілому та викристалізованих нею норм, виявляється у взаємовпливі релігії та суспільства, в їх історичному розвитку, її значенню в сучасних державах та походженні Церкви загалом.

Мета дослідження: розглянути та проаналізувати основні політичні ідеї християнства від найдавніших часів до сьогодні, визначити їх актуальність у сучасному світі.

Об'єкт дослідження: феномен християнства, як світової релігії, що регламентує життя християн та впливає на їх світогляд.

Предмет дослідження: політичні ідеї християнства.

Для розкриття даної мети, ми ставимо наступні **завдання:**

– розглянути поняття християнства, як релігії, його значення в історії;

– проаналізувати основні ідеї політичного аспекту християнства у працях Августина Блаженного та Томи Аквінського;

– визначити актуальність політичних ідей християнства у сучасному світі.

Стан дослідження проблеми. Дану тему досліджували такі науковці: А. Тойнбі, Е. Дюркгейм, М. Вебер та інші. Важливі аспекти становлення політичних ідей християнства досліджували Л. Ходькова, О. Богданова, М. Кравчук, В. Туренко, К. Херпфер, Р. Папаян.

Виклад основного матеріалу. Християнство (від грец. Χριστός – «помазаник», «Месія») – один з напрямків єдинобожжя. Поряд з ісламом та буддизмом входить до числа 3-х світових релігій. Характерною особливістю християнства, яка відрізняє його від інших напрямків єдинобожжя, є віра в Ісуса Христа як втілення і прояв Бога заради спасіння всього людства і людського суспільства і настанови в істині [4].

Християнство – світова релігія, якій належить важливе місце в історії людства, у тому числі в історії політико-правової думки. Християнство виникло в середині I ст. н.е. На протязі часу свого формування в християнстві проходили суттєві зміни з ряду питань, включаючи ті, які стосувалися держави та права. Головним рубежем цих змін є перетворення християнства з опозиційної і гнаної релігії в релігію офіційну і панівну.

Поняття свободи і рівності в християнстві є принципом еквіваленту («рівним за рівне»).

Кардинальний переворот, який зробило християнство, полягає у тому, що праця почала розглядатися, як неодмінна якість нової людини, що впливає з божественної правди і закону свободи. Це була своєрідна революція в розумінні людини взагалі; те, що греко-римська цивілізація вважала недостойним вільної людини, піднімалося на божественну висоту. Трудитися повинні всі, ніхто не повинен жити чужою працею: «Як хто працювати не хоче, нехай той не їсть».

Послідовним продовженням попереднього принципу стає засудження багатства, розподілу людей на багатих і бідних. «Блаженні убогі – Царство Боже бо ваше»[3].

Відповідно до традиції Стародавнього Сходу, Біблія проповідує божественне походження усякої влади і покірність їй.

«Усяка душа да буде покірна вищій владі; адже немає влади не від Бога, існуючі ж влади від Бога встановлені. Тому той, хто противиться владі, противиться Божому установленню», – говорить в «Посланні до римлян» апостола Павла.

Християнство – революція в античному світі в поглядах на людину, що вимагала його духовної свободи, рівності і загальнообов'язковості праці [2].

Розглянувши розвинуту Августином Аврелієм християнську концепцію історії людства, оперту на Біблійні положення, можна зробити узагальнення, що всі соціальні, державні і правові установи та положення визнаються наслідком гріховності людини. Ця гріховність обумовлена тим, що Бог наділив людину вільною волею, тобто здатністю жити

по-своєму, по-людськи, а не по-Божому. А коли людина живе по-людськи, а не по-Божому, вона подібна до диявола.

Власне, на думку Августина, все людство у всі часи поділялося на два розряди: тих, хто живе по-людині, і тих, хто живе по-Богові; «ці два розряди ми символічно назвали двома градами, тобто двома суспільствами людей, з яких одному призначено вічно царювати з Богом, а другому – підлягати вічному покаранню з дияволом».

Перший – це «град Божий» – духовна спільність, яка базується «на любові до Бога, доведеній до презирства до себе»,

другий – це «град земний» – тобто держава, яка базується «на любові до себе, доведеній до презирства до Бога».

Етико-моральний підхід, характерний для августинівського розгляду форм державного устрою, притаманний і його судженням про законне і злочинне, різницю між проступками і злочинами. Так, на його думку, «коли непоборна пристрасть псує душу і тіло – це проступок; коли вона діє на шкоду іншому – це злочин».

Щодо праць Томи Аквінського, то у 1323 р. його було проголошено святим, а в 1879 р. його вчення оголошено «єдиною істинною» філософією католицизму. Його політико-правові погляди викладені у трактатах «Сума теологій», «Про правління государів» («Про панування владик»), а також у коментарях до «Політики» та «Етики» Арістотеля.

Тома увібрив у свою теологію і у свою політичну доктрину все, що можна було увібрати без шкоди для християнських догм із вчень, які склалися до нього, зокрема із вчення Арістотеля.

Держава, згідно з вченням Томи Аквінського, являє собою певну частину універсального порядку, творцем і правителем якого є Бог.

Мета і виправдання держави полягає у тому, щоб надати людині належні засоби існування, дати основу для інтелектуального і морального розвитку, який, у свою чергу, повинен надавати державі допомогу в духовному вихованні християнина.

Згідно з Томою, держава, як форма закономірної людської спільності і співробітництва, виникає з потреб «природи» і «розуму». Такою ж природно-необхідною стає у політичній спільності і об'єднуюча її влада, яка відповідає закономірним потребам людської природи бути моральною, розумною, релігійною, соціальною і політичною істотою.

Для того, щоб спільно жити і працювати, необхідний авторитет, який би скеровував кожного члена суспільства на досягнення спільного блага, тобто влада.

Християнство – одна з трьох світових релігій. Воно міцно існує в контексті європейської і взагалі всієї західної культури.

Богословська думка на Сході, як і структура церкви, майже не змінилася. Православ'я по-суті є децентралізованою асоціацією автокефальних церков з єдиною догматичною та канонічною системою. Це, зрештою, і зрозуміло: чи могла імператорська (світська) влада терпіти конкурента в особі влади духовної? Відповідь відома.

Християнство домінувало в європейській політичній думці понад тисячу років. Під його прапором пройшла епоха феодалізму, була витіснена греко-римська раціоналістична традиція й утвердилася містика, ірраціональний компонент у суспільній свідомості.

До негативних наслідків панування християнства слід віднести: втрату багатьох розробок грецьких і римських філософів та юристів з питань права, державного устрою та утвердження (повернення) релігійної міфології: усяка влада – від Бога, держава – наслідок гріхів людства.

Та й альянс християнської церкви зі світською владою призвів до того, що її практична діяльність дуже мало була схожа на християнський ідеал.

Але були й позитивні ідеї: відокремлення церковної влади від світської і проголошення рівності всіх людей незалежно від походження та соціального стану, виховання поваги до фізичної праці.

Християнство, на відміну від греко-римської політичної традиції, дало право людині на безсмертя, відкрило їй шлях до неба не через державу [8].

Церква історично вплетена в систему політичної діяльності, що проявляється в масових суспільно-політичних рухах, підтримці або протистоянні політичній еліті, мобілізації віруючих щодо вирішення суспільно значимих проблем, впливі на відносини парафіян із суспільством, формуванні політичного або аполітичного світогляду.

Взаємовплив релігії і політики настільки тісний, що основні тенденції їх розвитку – релігієзація політики або політизація релігії – характерні для всіх типів суспільств, у яких тільки існує можливість вільно сповідувати релігію.

За останнє десятиліття Україна зазнала саме політизації релігії, коли служителі та учасники релігійних організацій почали брати участь у політичній діяльності, виборах, з'явилися політичні партії і рухи на релігійній основі, регулювання політичних конфліктів стало відбуватися за участю або під впливом церкви (релігійних організацій).

Крах комуністичної ідеології, системи виховання спричинив своєрідний вакуум світоглядно-виховних цінностей.

Людина залишилася віч-на-віч зі своїм новим для неї суспільним середовищем. Опісля Україну захопила хвиля конфесійної політизації, зневаги до традицій і авторитету, історичних і культурних надбань.

За цих умов зросло значення релігії та церкви зокрема. Церква вже кілька років залишається лідером у рейтингу народної довіри. В дослідженні, проведеному Центром Разумкова, кількість тих, хто повністю довіряє церкві, становить 22–33 %, а якщо додати до цього категорію осіб, що «скоріше довіряють, ніж не довіряють», то рівень довіри досягне 57 %.

Важливу закономірність виявили опитування суспільної думки: кількість переконаних, що церква може позитивно вплинути на суспільство, у кілька разів перевищує кількість тих, хто вважає, що вона може бути корисною для їхніх родин і для них особисто [1, с. 24–25].

Зараз релігійну палітру православ'я України можна окреслити як таку, що складається з трьох потужних сил, серед яких УПЦ МП, блок УПЦ КП та УАПЦ [5, с.67].

Висновки. Незважаючи на демократичні тенденції розвитку сучасних держав, саме релігія залишається важливим фактором існування людини. І всупереч соціальних проблем сьогодення продовжує виконувати одну чи не з найважливіших ролей як соціального інституту, виховуючи віру в право в плані ефективності цих норм, слугуючи корінням для сучасного права визначаючи його подальший розвиток.

Також, необхідно підкреслити, що саме Біблія дала настанову обирати президента із числа своїх громадян: «з-посеред братів своїх поставиш над собою царя, не зможеш поставити над собою (царем) чужинця, що він не брат тобі». Саме таким правилом користується весь християнський світ.

Також панує сьогодні традиція прийняття присяги главою держави на Священному Письмі, що свідчить про успішність функціонування соціальних інститутів, які базуються на церковних засадах.

Література

1. Єленський В., Перебенсюк К. Релігія. Церква. Молодь. – К.: А.Л.Д., 1996. – 160 с.
2. Кривелев Н.А. Християнство. Історія релігії: Нариси у двох р.:т.І. – М.: Думка, 1988. – 445с.
3. Релігія і політика в сучасній Україні: («Кесарева – кесарю, а Боже – Богу») / І.Ф. Курас, М.Ф. Рибачук, М.І. Кирюшко, П.І. Феценко. – К.: Ін-т політики і етнонац. досліджень НАНУ, 2000. – 272 с.
4. Смирнов П. Історія християнської православної церкви. – М.: Крутицький Патріарше Подвір'я, 2000
5. Стоцький Я. Релігійна ситуація в Україні: проблеми і тенденції розвитку (1988-1998 рр.). – Тернопіль, 1999.
6. Таран В. Особливості функціонування релігійно-конфесійної ідеології в перехідному українському суспільстві // Філософія, культура, життя. – Д., 2001. – № 10. – С. 173-183.
7. Туренко В. Роль релігії і віри в суспільному розвитку / В. Туренко // Політичний менеджмент. – 2006. – № 6. – С. 108-119.
8. Гурик М., Шумка М. Комунікативна природа символу у культурному просторі / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // Матеріали ІХ Міжнародної наукової конференції «Традиції і культура. Феномен діалогу: традиція і сучасність». – Київ.,
9. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Гроші та християнин: Євангельський контекст / Тетяна Вікторівна Гончарук, Михайлина Леонівна Шумка // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (28 – 29 травня 2012 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. – Львів, 2012. – 617 с. – С. 372-382.